

مروری بر ارتباط بین اهداف حسابداری و وجه نقد

زهرا ثانوی عباس آبادی^۱

۱- کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری Zahra.sanawi@gmail.com

چکیده

حساسیت منابع تامین مالی به جریان نقدی شرکت موضوعی است که در دهه های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. منظور از حساسیت منابع تامین مالی به جریان نقد، کشش نقدی منابع تامین مالی یا به عبارت دیگر درصد تغییرات در منابع تامین مالی به تغییرات در جریان نقد شرکت است. نظریه های مختلفی به توضیح حساسیت منابع تامین مالی برون سازمانی به جریان نقد پرداخته اند. بر اساس نظریه سلسله مراتب، شرکتها در انتخاب منبع تامین مالی برون سازمانی خود از یک الگوی سلسله مراتبی پیروی می کنند. آنها غالباً جریان نقد ایجاد شده در داخل شرکت را بعنوان راهکار اول تامین مالی برگزیده و بدهی و انتشار سهام را به ترتیب در اولویتهای بعدی تامین مالی انتخاب می کنند. بر اساس این نظریه شرکتهای سودآور که غالباً از جریان نقد خوبی برخوردار هستند کمتر به استقراض روی می آورند. این در حالی است که بر اساس نظریه توازن، شرکتها برای منابع تامین مالی خود اولویتهای قابل نیستند بلکه بین کلیه منابع تامین مالی خود نظیر جریان نقد ایجاد شده در داخل و بدهی و سهام نوعی توازن برقرار می کنند. بر اساس این نظریه بین جریان نقد و استقراض شرکت رابطه ای مثبت وجود دارد و شرکتها از استقراض امتناع نمی کنند زیرا هزینه بهره استقراض برایشان منفعت مالیاتی دارد و آنها بین منفعت مالیاتی و مخارج بهره استقراض توازن برقرار می کنند (مرادی و همکاران ۱۳۹۲، ۲).

کلمات کلیدی: اهداف حسابداری، و وجه نقد، تامین مالی

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

۱. مقدمه

به طور کلی براساس مبانی نظری، میزان سطح مطلوب نگهداری وجوه نقد براساس ایجاد موازنه منافع و هزینه‌های نگهداری وجوه نقد تعیین می‌شود (وانگ^۱، ۲۰۰۵). در این صورت عدم ایجاد موازنه و ارائه دلایل قانع کننده برای نگهداری وجوه نقد منجر به بروز مشکلات نمایندگی بین مالکان و مدیران می‌شود و همچنین آن که آلاینس و موزاندار اظهار داشتند که شرکت‌هایی با دارایی‌های نقدی بیشتر، نسبت بازده دارایی کمتری دارند، ضمن آن که در شرایط تورمی نیز به دلیل از دست رفتن قدرت خرید وجوه نقد و کاهش ارزش آن، زیان شرکت را به همراه دارد (آلایانیز و موزامدار^۲ (۲۰۰۴)). این امر به دلیل ایجاد عدم تقارن اطلاعاتی منجر می‌شود که مالکان (به خصوص شرکت‌هایی که سهام داران عمده دارند) میزان وجوه نقد و همچنین تغییرات آن را به خوبی رصد کنند و نظارت بیشتری را بر روند تغییرات آن داشته باشند و از اهمیت قابل توجهی برخوردار باشد. همان طور که بیان شد، بائو و همکاران، اظهار داشتند که حساسیت جریان-های نقدی وجوه نقد می‌تواند بسته به دلایل و موقعیت‌های مختلف شرکت متفاوت باشد. آن‌ها بیان می‌کنند وجود قراردادهای الزام آور، خودداری از انتشار خبر بد (در مورد وضعیت مالی شرکت)، مسائل نمایندگی، اندازه شرکت و همچنین انگیزه‌های نگهداری دارایی و منابع نقدی واکنش‌های متفاوتی را در ارتباط با وجوه نقد و میزان نگهداری آن در پی دارد که می‌تواند در میزان حساسیت جریان‌های نقدی وجوه نقد موثر باشد به گونه‌ای که می‌تواند در میزان اعتماد و اطمینان مالکان به مدیران شرکت اثر گذار باشد (رسائیان و همکاران ۱۳۹۳، ۱۳۰). آن‌ها مطرح می‌کنند که در شرایط نبود تقارن اطلاعاتی فرصت فعالیت‌های یک جانبه مدیران که تأمین کننده، منافع شخصی خود هستند را افزایش می‌دهد و این امر به خودی خود بر حساسیت جریان‌های وجوه نقد (بلکه به طور بالقوه به خاطر ماهیتش دارای حساسیت است) تأثیر فزاینده خواهد داشت. این امر محدودیت بیشتری را برای شرکت‌ها جهت تصمیم‌گیری‌های مربوط به مصارف و منابع مالی ایجاد خواهد کرد (بائو و همکاران، ۲۰۱۲). مطالعات قبلی نشان داد که جزئی‌ترین بحران‌های نقدینگی تأثیرات چشمگیری را بر فعالیت‌های تأمین مالی در شرکت‌ها برجای خواهند گذاشت. در طول بحران مالی اخیر، شرکت‌های دچار ضعف مالی تصمیمات هم در زمینه سرمایه‌گذاری‌ها و هم در زمینه مالی را تقلیل دادند. شرکت‌های برخوردار از سلامت مالی قادر بوده‌اند تا از طریق حفظ و تداوم انعطاف‌پذیری مالی از سرمایه‌گذاری‌هایشان محافظت نمایند.

۲- مبانی نظری

۲-۱- ارتباط وجه نقد با سود

در تحلیل نهایی، جریان‌های ورود و خروج وجه نقد از واحدهای انتفاعی، اصولی‌ترین رویدادهایی است که اندازه‌گیری‌های حسابداری بر آن مبتنی می‌باشد و قاعدتاً سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان بر مبنای آن تصمیم‌گیری می‌کنند. وجه نقد در ارتباط با سرمایه و سود به این دلیل حایز اهمیت است که معرف قدرت خریدی است که می‌توان در اقتصاد بازار به اشخاص یا مؤسسات دیگر انتقال داد تا به مصرف تهیه کالاها و خدمات مورد نیاز خود برسانند. بنابراین، بسیاری از اندازه‌گیری‌های حسابداری بر گردش وجوه نقد در گذشته، حال و انتظارات آینده مبتنی می‌باشد. درآمد فروش معمولاً بر مبنای وجوه نقد خالصی اندازه‌گیری می‌شود که انتظار می‌رود از فروش کالاها یا خدمات تحصیل گردد. هزینه‌ها نیز معمولاً بر مبنای وجوه نقد پرداخت شده برای تحصیل کالاها و خدمات مورد استفاده واحد انتفاعی اندازه‌گیری می‌شود. براساس حسابداری تعهدی می‌توان بخش از دریافت‌ها یا پرداخت‌های نقدی آتی را به دوره جاری تخصیص داد یا بخشی از دریافت‌ها یا پرداخت‌های نقدی گذشته را به دوره جاری یا دوره‌های آتی انتقال داد (شباهنگ، ۱۳۸۲، ۸۶). توسعه حسابداری بر گزارشگری مالی از زمانی آغاز شد که صاحبان کسب و کار، اموال خود و به کارگیری آن‌ها را در اختیار افراد دیگر گذاشتند این افراد به عنوان امانت دار و مباشر اداره امور و منابع اقتصادی را بر عهده گرفتند و در نتیجه موظف به گزارشگری درباره آنها شدند. بدیهی است گسترش واحدهای اقتصادی منابع بیشتری را طلب می‌کرد و از آن رو این واحدها ناگزیر به دریافت اعتبار شدند. اعتباردهندگان برخلاف صاحبان کسب و کار نمی‌توانستند از طریق انتخاب مباشر در

¹ Wang

² Allayannis and Mozumdar

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

فعالیت‌های اقتصادی نقش موثر و اساسی داشته باشند. لذا همواره بیم آن می‌رفت که مدیران بر حفظ موقعیت خود، ثروت مالکانه را با هزینه اعتباردهندگان افزایش دهند این موضوع باعث شد که اعتباردهندگان طبق قراردادهای خاص محدودیت‌هایی را ایجاد کنند که بنا به تعیین شرایط محدودکننده از اطلاعات حسابداری استفاده می‌شد. بنابراین سود (کیفیت حسابداری) با وجوه نقد شرکت‌ها از این طریق نیز مرتبط می‌شود (شباهنگ، ۱۳۸۲، ۸۶).

۲-۲- ارتباط بین اهداف حسابداری و وجه نقد

هدف گزارشگری مالی، ارائه اطلاعاتی است که بر مبنای آن استفاده کنندگان بتوانند مبلغ، زمان و ابهام در مورد جریان‌های نقدی آتی بنگاه را ارزیابی نمایند. این گونه ارزیابی‌ها بر اساس اطلاعات مربوط به وضعیت مالی بنگاه صورت می‌گیرد. وضعیت مالی دارای ابعاد مختلفی است، لیکن همه ابعاد در نهایت به گردش نقدی ارتباط می‌یابد از این رو، به نظرمی‌رسد که اطلاعات مربوط به گردش نقد، اطلاعات مربوط تری را به عنوان مبنای ارزیابی جریان‌های نقدی آتی فراهم می‌آورد. یکی از مهمترین ابعاد ارزیابی‌ها، بررسی سود آوری است که جزئیات مشروح مربوط به آن در صورت حساب سود و زیان منعکس می‌شود. هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی امریکا معتقد است که علاقه به جریان نقدی عملیاتی احتمالی، اساساً به ملاحظات مربوط به سود آوری منتهی می‌شود. سود منبع اصلی تأمین ما به ازاء برای کسانی است که سرمایه بنگاه را تأمین کرده‌اند. در نهایت امر، لازمه این که بستانکاران و سهامداران بتوانند وجوهی دریافت دارند، این است که سود به وجه نقد تبدیل گردد. به خاطر ارتباط بین اهداف حسابداری، سود و گردش نقدی است که هیأت تدوین استانداردهای حسابداری معتقد است در یک مجموعه کامل صورت‌های مالی لازم است صورتی از گردش وجوه نقد بنگاه نیز ارائه گردد. این هیأت معتقد است که صورت گردش وجوه نقد اطلاعات مربوط به مقدار، چگونگی و فاصله زمانی بین درآمد و هزینه، دریافت و پرداخت‌های نقدی را ارائه می‌نماید که این موضوع در بخش‌های بعدی به تفصیل تحت عنوان نقدینگی، توان واریز بدهی‌ها و انعطاف‌پذیری مالی بررسی خواهد شد (علی‌احمدی، ۱۳۸۶).

۲-۳- اهمیت فوق‌العاده جریان‌های نقدی عملیاتی

تداوم حیات واحد تجاری بر این وابسته است که بخش اعظم از جریان‌های نقدی آتی آنها ناشی از فعالیت‌های عملیاتی باشد. کسری جریان‌های نقدی ناشی از عملیات مبین این مطلب است که واحد تجاری نتواند این کسری را از طریق سایر منابع مالی و سرمایه گذاری تأمین نماید. در حقیقت توانایی یک موسسه در افزایش وجه نقد از طریق فعالیت‌های مالی (منظور اخذ وام و استقراض) وابستگی زیادی به وجه نقد بدست آمده از عملیات دارد. اصولاً بستانکاران و سهامداران در مؤسسه‌ای تمایل به سرمایه‌گذاری دارند که آن موسسه وجه نقد کافی برای پرداخت بدهی‌ها در سررسید و سود سهام را داشته باشد (علی‌احمدی، ۱۳۸۶).

۲-۴- تاریخچه صورت وجه نقد

با ایجاد شرکت‌های بزرگ و افزایش تعداد سهامداران تقریباً امکان کنترل مستقیم واحدها توسط سهامداران منتفی شد و مدیران منتخب آزادی زیادی را در به کارگیری منابع اقتصادی واحدها بدست آوردند و به تدریج تاکید گزارشگری مالی از تهیه اطلاعات برای طلبکاران جای خود را به تهیه اطلاعات برای سهامداران داد. با تغییر نرخ استفاده کنندگان از صورت‌های مالی، هدف از تهیه نیز تغییر یافت. هدف از تهیه صورت‌های مالی در این دوره ارزیابی وظیفه مدیران تلقی می‌شد.

اندازه‌گیری سود (به عنوان ابزار ارزیابی عملکرد مدیران) که تا آن زمان از طریق گزارش وضعیت مالی صورت می‌گرفت به تدریج مورد تردید واقع شد، زیرا چگونگی تحصیل سود برای ارزیابی وظیفه مدیران با اهمیت تلقی می‌شد. از این زمان به بعد صورت حساب سود و زیان در میان صورت‌های مالی جای گرفت. طی سالیان متمادی ترازنامه و سود و زیان همراه با یادداشت‌های همراه و جداول مربوطه، مجموعه صورت‌های مالی را تشکیل می‌داد. در این میان نیاز به صورت‌های مالی دیگری نیز مشهود بود که مدیریت وجه نقد را ارائه نماید. با مواجه شدن با این مسئله، تحقیقات و اظهارنظرهای رسمی توسط مراجع تدوین کننده استانداردهای حسابداری در مورد ضرورت تهیه "صورت گردش وجوه" و انواع مختلف آن گردید. در گذشته برخی از واحدهای تجاری به منظور برآوردن نیاز استفاده کنندگان به همراه صورت‌های مالی سالانه خود صورتی تحت عنوان صورت منابع و مصارف وجوه تهیه و ارائه می‌کردند. تهیه و ارائه صورت مزبور الزامی نبوده و برداشت‌هایی که از واژه وجوه می‌شود نیز بسیار متفاوت بوده، مثلاً عدهای برداشتی که از وجوه می‌کردند تنها وجه نقد را شامل می‌شد و عدهای

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

دیگر وجوه را به معنای سرمایه در گردش به کار می‌برند، گروهی نیز وجوه را به مفهوم فراگیر آن یعنی تمام منابع مالی مورد استفاده قرار می‌دادند (طاهری ازبهری، ۱۳۸۵، ۴۱).

پس از بررسی‌های بسیار تصمیم گرفته شد که صورت تغییرات در وضعیت مالی به جای صورت منابع و مصارف وجوه تهیه شود و از آنجا که در این صورت‌های مالی نیز مفهوم تمام منابع مالی از واژه وجوه گرفته شده بود و مفاهیم مختلفی از این واژه وجود داشت و قابلیت مقایسه این صورت‌های مالی در بین واحدهای تجاری مختلف وجود نداشت و هر یک مبانی خاصی را به کار می‌بردند، صورت جریان‌های نقدی جایگزین صورت تغییرات در وضعیت مالی شد. در سال ۱۹۶۱ انجمن CPA (انجمن حسابداران رسمی آمریکا) با شناسایی اهمیت این صورت‌های مالی ناگزیر، از تحقیق در این زمینه شد که حاصل این کوشش، انتشار بولتن (بررسی تحقیق) شماره (۲) مطالعه تحقیقات حسابداری تحت عنوان "صورت تجزیه و تحلیل جریان‌های نقدی و صورت گردش وجوه" که توسط دکتر "پری میسون" نوشته شده بود. وی در این تحقیق بر محاسبه گردش وجوه نقد ناشی از فعالیت‌های عملیاتی که همان سود خالص بعلاوه هزینه‌های غیر نقدی است تاکید نمود به نظر میسون، جامع‌ترین و در نتیجه مفیدترین تعریفی که می‌توان برای وجوه قائل شد، مفهوم "تمامی منابع مالی" است. در سال ۱۹۶۳ "هیئت تدوین اصول حسابداری آمریکا" به منظور فراهم کردن استانداردهایی برای تهیه و ارائه این صورت مالی، بیانیه شماره (۳) خود را انتشار داد در این نظریه توصیه شده بود که نام این صورت مالی به "صورت منابع و مصارف وجوه" تغییر یابد و به عنوان اطلاعات مکمل به همراه گزارش‌های سالانه ارائه شود. از آنجایی که در این بیانیه وجوه با تمامی منابع مالی تفسیر شده بود، لذا این صورت مالی دربرگیرنده جنبه‌های مالی کلیه معاملات عمده صرف نظر از تأثیر مستقیم آنها بر روی وجوه بود. به عنوان مثال می‌توان به خرید دارایی ثابت در مقابل صدور اوراق قرضه اشاره نمود. درست است که در این رویداد وجهی رد و بدل نشده اما از جمله رویدادهایی است که می‌باید در صورت منابع و مصارف وجوه منعکس می‌شد.

واکنش مثبت حرفه حسابداری در این باره منجر به انتشار بیانیه شماره ۱۹ هیئت تدوین اصول حسابداری با عنوان "گزارشگری تغییرات در وضعیت مالی" در سال ۱۹۷۱ گردید.

به موجب این بیانیه، بنگاه‌ها ملزم به تهیه و ارائه صورت تغییرات در وضعیت مالی به عنوان یکی از صورت‌های مالی اساسی در گزارشات سالانه خود گردیدند. در تهیه این صورت مالی نیز وجوه به مفهوم تمامی منابع مالی تفسیر شده بود. در سال ۱۹۷۸ انجمن حسابداران رسمی آمریکا بیانیه‌ای تحت عنوان "گزارشگری مالی و ارزیابی قدرت پرداخت دیون" را که توسط پروفیسور گلوید نوشته شده بود، منتشر نمود. پروفیسور گلوید در این بیانیه ایراداتی را به صورت تغییرات در وضعیت مالی مطرح نمود که عبارت است از:

۱. اهداف صورت تغییرات در وضعیت مالی نامشخص است.
 ۲. مفهوم تمام منابع مالی تعریف نشده است.
 ۳. محاسبه "وجوه ناشی از عملیات" به روش غیر مستقیم برای عموم استفاده کنندگان از صورت‌های مالی، غیر قابل فهم است.
 ۴. سرمایه در گردش مبنایی مناسب برای ارزیابی قدرت پرداخت دیون نیست.
- در طی همین دوران جامعه حرفه‌ای شاهد عدم توانایی صورت تغییرات در وضعیت مالی بر مبنای سرمایه در گردش در ارزیابی قدرت پرداخت دیون بنگاه‌های تجاری بود. بسیاری از مؤسسات علیرغم وجود سود خالص و سرمایه در گردش مناسب، ورشکست شدند. نمونه کلاسیک این مسئله شرکت دلبیو، تی. گرانت بود (طاهری ازبهری، ۱۳۸۵، ۴۴).

این گونه نارسایی‌ها سبب شد تا اعتبار دهندگان و سرمایه‌گذاران به این نتیجه برسند که حسابداری تعهدی از جریان وجوه نقد بنگاه‌های فاصله زیادی گرفته است. وجود این مشکلات و همچنین حمایت و پشتیبانی حرفه‌ای از به کارگیری مفهوم وجوه به عنوان جریان‌های نقدی، منجر به انتشار استاندارد شماره ۹۵ هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی آمریکا تحت عنوان صورت گردش وجوه نقد در سال ۱۹۸۷ گردید. این استاندارد تعریف وجوه به عنوان سرمایه در گردش و به کارگیری مفهوم تمامی منابع مالی را لغو و در مقابل وجوه را به عنوان وجه نقد و معادل نقد تعریف و شکل جدیدی را جهت ارائه صورت گردش وجوه مطرح نمود.

آخرین تغییرات از مفهوم وجوه در بیانیه هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی امریکا آمده است. این مفهوم عموماً شامل موجودی نقد یا سپرده‌های دیداری بعلاوه معادل نقد است (طاهری ازبرمی، ۱۳۸۵، ۴۸).

۲-۵- وجه نقد

هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی نسبت به ضرورت تهیه و افشای اطلاعات مربوط به گردش وجوه نقد دارای موضع گیری صریح و روشن می‌باشد. این موضع با تعریف نیازهای استفاده کنندگان بالقوه از اطلاعات مالی آغاز می‌گردد. فرض شده است که تصور سرمایه گذاران، وام دهندگان و کارکنان از بنگاه، منبعی از وجه نقد است که منجر به تقسیم سود، پرداخت بهره، افزایش در ارزش بازار اوراق سرمایه، باز پرداخت وام‌ها، پرداخت بهای کالا و خدمات و یا حقوق و دستمزد می‌گردد. از آنجایی که اهداف سه‌گانه گزارشگری مالی عبارتند از: (۱) گزارشات مالی باید به نحوی تهیه شود که نیاز اطلاعاتی سرمایه گذاران فعلی و بالقوه، بستانکاران و سایر تصمیم گیرندگان سرمایه گذاری را فراهم کند. (۲) اطلاعاتی که درباره منابع و تغییرات در منابع موسسه را گزارش نماید. (۳) اطلاعات مفیدی درباره جریان‌های نقدی آتی گزارش نماید.

به همین لحاظ، هدف اصلی گزارشگری مالی که منعکس کننده علائق مشترک همه استفاده کنندگان بالقوه صورت‌های مالی است. بر روی توانایی بنگاه در تأمین جریان‌های نقدی مطلوب متمرکز گردیده است.

بیانیه شماره (۱) مفاهیم حسابداری مالی در این زمینه گفته است:

گزارشگری مالی باید اطلاعاتی در مورد چگونگی تحصیل یا پرداخت وجه نقد، استقراض و بازپرداخت آن، معاملات مربوط به حقوق صاحبان سرمایه شامل تقسیم سود نقدی و سایر موارد توزیع منافع بنگاه بین صاحبان آن و سایر مواردی که ممکن است بر نقدینگی و قدرت پرداخت دیون آن تأثیر می‌گذارد، فراهم نماید. اطلاعات مربوط به جریان‌های نقدی یا سایر جریان‌های وجوه می‌تواند در آشنایی با عملیات بنگاه، ارزیابی فعالیت‌های تأمین مالی، ارزیابی نقدینگی، قابلیت پرداخت دیون و تفسیر اطلاعات تهیه شده مفید و سودمند باشد. این بیانیه نشان دهنده این مطلب بود که هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی توجه خود را به گزارشگری جریان‌های نقدی و در نهایت انتشار بیانیه شماره ۹۵ معطوف نموده است. این حرکت هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی ناشی از برخی باورها و اعتقادات اعضای آن به شرح زیر بود:

ارزیابی بازار از موقعیت قابل پیش بینی یک بنگاه در تحصیل جریان‌های نقدی مطلوب بر قیمت‌های بازار اوراق بهادار آن تأثیر می‌گذارد، اگر چه ارزش بازار این اوراق تحت تأثیر عوامل گوناگونی چون شرایط عمومی اقتصادی، نرخ‌های بهره، روان شناسی بازار و غیره نیز قرار دارد که مربوط به یک بنگاه به خصوص نمی‌باشد (علی احمدی، ۱۳۸۶، ۶۷).

هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی در بیانیه مفاهیم حسابداری بیان نموده که صورت گردش وجوه نقد می‌بایستی دارای نقاط مثبتی باشد که به استفاده کنندگان در بر طرف نمودن نیازهایشان کمک نماید. اطلاعات سودمندی را در مورد فعالیت‌های بنگاه در تحصیل وجه نقد از طریق عملیات جاری به منظور باز پرداخت بدهی‌ها، تقسیم سود یا سرمایه گذاری مجدد به منظور حفظ یا توسعه ظرفیت عملیاتی، در مورد فعالیت‌های تأمین مالی چه از طریق استقراض و چه از طریق صاحبان سرمایه و همچنین در مورد فعالیت‌های سرمایه گذاری یا پرداخت‌های نقدی ارائه می‌کند. استفاده‌های مهم از اطلاعات مربوط به دریافت‌ها و پرداخت‌های نقدی جاری به منظور کمک کردن به دست یابی به عواملی همچون نقدینگی بنگاه، انعطاف پذیری مالی، سود آوری و ریسک می‌باشد (احمدی، ۱۳۸۶).

۲-۶- حرکت به سوی جریان‌های نقدی

بر همین اساس، هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی در بررسی‌های اولیه خود در سال ۱۹۸۰، صورت گردش وجوه نقد را به عنوان اطلاعاتی مطلوب که می‌بایست به همراه سایر صورت‌های مالی ارائه شود، معرفی نمود (حسینی، ۱۳۸۵):

دلایل پشتوانه این نظریه توسط هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی به شرح زیر بیان شده است:

۱- باز خورد جریان‌های نقدی واقعی را فراهم سازد.

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه علمی کاربردی سازمان مدیریت صنعتی اردبیل

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

۲- کمک به تعیین رابطه بین سود حسابداری و جریان‌های نقدی

۳- اطلاعاتی در مورد کیفیت و چگونگی سود فراهم آورد.

۴- قابلیت مقایسه اطلاعات مندرج در گزارشگری مالی را ارتقاء دهد.

۵- کمک به ارزیابی انعطاف پذیری و وضعیت نقدینگی

۶- کمک به پیش بینی جریان‌های نقدی آتی.

کلیه دلایل فوق، هر یک به نوعی به محدودیت‌های حسابداری تعهدی ارتباط می‌یابد. علی‌رغم وجود این محدودیت‌ها نمی‌توان گفت که اطلاعات حسابداری دارای بازده اطلاعاتی نمی‌باشد، بلکه اطلاعات صورت جریان‌های نقدی در کنار سایر صورت‌های مالی گزارش شده اطلاعات بیشتری را به منظور تکمیل اطلاعات قبلی فراهم می‌نماید. در صورت اینکه جریان‌های نقدی، جریان‌های وجوه یا سود حسابداری کدامیک در مورد پیش بینی جریان‌های نقدی آتی بهترند نمی‌توان نظر قطعی داد. فلسفه افشاء بر این اساس استوار است که اطلاعات مفید بالقوه به هزینه مربوط به تهیه و افشاء آن اطلاعات مورد بررسی قرار گیرد، و در صورتی که منافع ناشی از ارائه آنها به مراتب بیش از هزینه تهیه و گزارش آنها باشد، افشاء شوند. بر این اساس صورت گردش وجوه نقد به عنوان یکی از مبانی اطلاعاتی سودمند مطرح است که هزینه تهیه و ارائه آن نیز بسیار اندک است، زیرا اطلاعات مندرج در این صورت مالی چیزی بیش از تلخیص و طبقه بندی مجدد اطلاعات حسابداری مربوط به یک دوره مالی به شکل دیگر نیست (زاهدی، ۱۳۸۶، ۲۹۰).

بدیهی است که جریان‌های نقدی در ارزیابی جریان‌های نقدی گذشته ضروری می‌باشد، همچنین این موضوع می‌تواند ابزاری برای پیش بینی جریان‌های نقدی آتی باشد. این مسئله از این بعد حائز اهمیت است که جریان‌های نقدی مورد انظار سرمایه‌گذاران و بستانکاران مستقیماً به جریان‌های نقدی واحد تجاری مربوط می‌شود. (نکته اول) همان‌طور که جریان‌های نقدی در فهم جریان‌های نقدی واقعی که از عملیات جاری بدست آمده نیز ضرورت دارد (نکته دوم) به عبارت دیگر، رابطه بین سود حسابداری و جریان‌های نقدی می‌باشد. (نکته سوم) مربوط به اجزای نقدی سود حسابداری می‌باشد. بالاترین و بیشترین همبستگی میان سود حسابداری و جریان‌های نقدی بهترین کیفیت سودآوری است. مفهوم کیفیت سودآوری انعکاس این واقعیت است که سود حسابداری درآمد و هزینه‌های تعهدی را نیز شامل می‌شود. به عبارت دیگر کیفیت سود اصطلاحی است که به وسیله تحلیل‌گران مالی در توصیف و تشریح این رابطه به کار برده می‌شود. همبستگی و رابطه بالا میان سود حسابداری و جریان‌های نقدی به مفهوم بهتر بودن کیفیت سود می‌باشد.

۳- روش تحقیق

در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای استفاده شد است. روش‌های کتابخانه‌ای^۳ شامل فرایندی منظم و گام به گام است که برای گردآوری اطلاعات جهت نگارش یک مقاله یا ارائه یک سمینار مورد استفاده قرار می‌گیرد. در طول فرایند یک مطالعه کتابخانه‌ای همواره لازم است که پژوهشگر به عق بر گردد و اطلاعات قبلی را دستکاری، تعدیل و بازنویسی نماید. در تمامی تحقیقات علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد، ولی در بعضی از آنها در بخشی از فرایند تحقیق از این روش استفاده می‌شود و در بعضی از آنها موضوع تحقیق از حیث روش، ماهیتاً کتابخانه‌ای است و از آغاز تا انتها متکی بر یافته‌های تحقیق کتابخانه‌ای است. روش تحقیق کتابخانه‌ای مهم‌ترین ابزار در نگارش یک مقاله مروری است و در مقاله علمی-پژوهشی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد. در تحقیقات کیفی مانند فرامطالعه شامل روش فراترکیب و روش فراتحلیل از این روش استفاده زیادی می‌شود.

بطور کلی روش‌های گردآوری اطلاعات به دو دسته روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی تقسیم می‌شود. در تحقیقاتی که ظاهراً ماهیت کتابخانه‌ای ندارند نیز پژوهشگران ناگزیر از کاربرد روش‌های کتابخانه‌ای در تحقیق خود هستند. در این گروه تحقیقات اعم از توصیفی، علی، همبستگی، تجربی و غیره، پژوهشگر باید

³ Library research

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

ادبیات و سوابق مسئله و موضوع تحقیق را مطالعه کند. در نتیجه، باید از روش‌های کتابخانه‌ای استفاده کند و نتایج مطالعات خود را در ابزار مناسب اعم از فیش برداری یا جدول و فرم ثبت و نگهداری نماید و در پایان کار نسبت به طبقه بندی و بهره برداری از آنها اقدام کند.

مراحل تحقیق کتابخانه‌ای

برای به کارگیری روش کتابخانه‌ای در یک تحقیق مراحل زیر را در نظر بگیرید:

- بررسی کلمات کلیدی و اصطلاحات تحقیق
- دانلود مقالات و پایان نامه‌های مرتبط با موضوع مقاله
- یادداشت اطلاعات مربوط به مسئله تحقیق و سوال پژوهش
- تجزیه و تحلیل اطلاعات

۴- نتیجه گیری

اهداف ارائه اطلاعات مربوط به جریان‌های نقدی، ارزیابی نقدینگی و توانایی واحد تجاری در پرداخت تعهدات می‌باشد. نقدینگی عبارت است از توانایی نسبی در تبدیل دارایی‌ها به وجه نقد می‌باشد و گاهی اوقات به عنوان میزان نزدیکی دارایی‌ها به وجوه نقد قلمداد می‌شود و همچنین به ارتباط بین بدهی‌های کوتاه مدت و ارقام نقد و نزدیک به نقد نیز اطلاق می‌گردد. توانایی واریز تعهدات در مفهوم وسیع‌تر به توانایی وصول وجه نقد یا داشتن وجوه قابل دسترسی جهت هر هدف که ممکن است از طرف موسسه مورد نیاز باشد اطلاق می‌گردد. در معنای دقیق‌تر توانایی در پرداخت تعهدات عبارت است از توانایی واحد تجاری در پرداخت تعهدات خود در سررسید می‌باشد. مفهوم انعطاف پذیری مالی به معنای توانایی واحد تجاری در تحصیل وجه نقد طی زمان کوتاه به منظور بهره جویی از فرصت‌های مناسب و یا در برخورد با وقایع پیش بینی نشده است. هر سه مفهوم فوق‌الذکر در ارتباط با یکدیگر می‌باشد. لیکن مفهوم انعطاف پذیری دارای مفهوم گسترده‌تر از توانایی در پرداخت تعهدات و مفهوم توانایی در پرداخت تعهدات دارای مفهوم گسترده‌تر از نقدینگی است. توانایی پرداخت تعهدات برای تداوم فعالیت شرکت ضروری است. عدم پرداخت تعهدات ممکن است سبب ورشکستگی، تسویه اجباری، زیان برای صاحبان سهام و بستن کاران گردد (حسینی، ۱۳۸۵، ۲۶).

اطلاعات مربوط به وضعیت نقدینگی در ترازنامه نیز وجود دارد. طبقه بندی ترازنامه به دارایی‌های جاری و دارایی‌های غیر جاری می‌تواند در مورد وضعیت نقدینگی تا حدود کمی راهنما باشد. دلیلش این است که این نحوه طبقه بندی اشکالاتی دارد از جمله: هزینه معوق و بستن کاران از ارقام جاری هستند ولی اثری در جریانات وجه نقد آتی ندارند. سایر دارایی‌ها نیز از قبیل موجودی‌ها هم ممکن است به جریانات وجه نقد قابل تبدیل نباشند. در گروه دارایی‌های جاری بعضی از اقلام در دوره زمانی کوتاهی تبدیل به نقد می‌شوند ولی تا هنگامی که مبنای ارزش‌گذاری دارایی‌ها به صورت کنونی باشد (به غیر ارزش‌گذاری بر مبنای ارزش خالص بازیافتنی)، برآورد و تعیین وجه نقد حاصل از دارایی‌ها غیر ممکن خواهد بود. ترازنامه بخش عمده‌ای از وضعیت نقدینگی را نشان نمی‌دهد، بنابراین ترازنامه مقدار کمی از وضعیت نقدینگی و انعطاف پذیری را آشکار می‌نماید. اما از طرف دیگر صورت جریان‌های نقدی، بصیرت و بینش خوبی در مورد امکانات بالقوه ایجاد وجه نقد ناشی از عملیات را ارائه می‌نماید (حسینی، ۱۳۸۵).

۵- منابع

- حسین پور، زهرا. (۱۳۸۴). بررسی رابطه بین عوامل موثر و حساسیت سرمایه‌گذاری - جریان نقدی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم اداری و اقتصاد. دانشگاه اصفهان.
- حیدرپور، فرزانه. کاظم پور، مسعود. (۱۳۹۴). رابطه سیاست تقسیم سود با جریانهای نقدی آزاد و سودهای آتی. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، سال هفتم، شماره بیست و ششم، ۷۳-۵۸.

ISC
۰۱۲۲۰-۵۹۴۰۴

نخستین کنفرانس ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

چالش‌ها و راهکارهای نوین در مدیریت، حسابداری و صنعت بیمه

زمان برگزاری: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰
MCII-conf.ir

ذوالفقاری، مهدی، ستایش، محمد حسین. (۱۳۹۰). تأثیر جریانهای نقدی آزاد و فرصت‌های سرمایه‌گذاری بر نسبت‌های بدهی و تقسیم سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بورس اوراق بهادار، شماره رسانیان، امیر. اخلاقی، حسنعلی. نوروزی، محمد. (۱۳۹۳). بررسی میزان حساسیت جریان‌های نقدی و چوه نقد در شرایط وجود عدم تقارن اطلاعاتی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، سال ششم، شماره ۲۳، ۱۲۸-۱۴۶.

ستایش، محمدحسین، مهتری، زینب. (۱۳۹۰). تجزیه و تحلیل رابطه بین جریانهای نقد عملیاتی و تغییرات سود تقسیمی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری، دوره ۵، شماره ۲، ۱۴۹-۱۷۱.

عرب صالحی، مهدی و مجید اشرفی. (۱۳۹۰). نقش ذخایر نقدی در تعیین حساسیت سرمایه‌گذاری - جریان نقدی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مجله پژوهش‌های حسابداری مالی، سال سوم، شماره سوم، شماره پیاپی (۹)، ۹۴-۷۵.

علیزاده، علی. (۱۳۸۰). بررسی ارتباط بین تغییرات سود تقسیمی و تغییرات جریان‌های نقدی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران.

علی نژاد ساروکلائی، مهدی. و آئین، صدیقه. (۱۳۹۳). تأثیر سرمایه‌گذاری در سرمایه در گردش با توجه به محدودیت‌های تامین مالی بر حساسیت جریان‌های نقدی. مجله پژوهش‌های حسابداری مالی، سال ششم، شماره دوم، شماره پیاپی (۲۰)، ۶۰-۴۵.

مهرانی، ساسان. باقری، بهروز. (۱۳۸۸). بررسی اثر جریان‌های نقد آزاد و سهامداران نهادی بر مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری، شماره دوم، ۵۱-۲۳.

کاشانی پور، محمد و بیژن نقی نژاد. (۱۳۸۸) بررسی اثر محدودیتهای مالی بر حساسیت جریان. نقدی وجه نقد. فصلنامه تحقیقات حسابداری. شماره ۲، صفحه ۷۲-۹۳.

Altman, E., 1968, Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy, *Journal of Finance* 23, 589-609.

Becchetti, L., A. Castelli, and I. Hasan, 2010, Investment-cash flow sensitivities, credit rationing and financing constraints in small and medium-sized firms, *Small Business Economics* 35, 467-497.

Bhagat, S., N. Moyen, and I. Suh, 2005, Investment and internal funds of distressed firms, *Journal of Corporate Finance* 11, 449-472.

Bliss, B.A., Y. Cheng, and D.J. Denis, 2013, Corporate payout, cash retention, and the supply of credit: Evidence from the 2008-2009 credit crisis, forthcoming, *Journal of Financial Economics*.

Bond, S., and M. Söderbom, 2013, Conditional Investment-Cash Flow Sensitivities and Financing Constraints, *Journal of the European Economic Association* 11, 112-136

Brown, J.R., and B.C. Petersen, 2009, Why has the investment-cash flow sensitivity declined so sharply? Rising R&D and equity market developments, *Journal of Banking and Finance* 33, 971-984.

Brunnermeier, M.K., 2009, Deciphering the liquidity and credit crunch 2007-2008, *Journal of Economic Perspectives* 23, 77-100.